

USAID | SRBIJA
OD AMERIČKOG NARODA

NAJVAŽNIJI REZULTATI PODRŠKE USAID-A SRBIJI OD 2001. GODINE

Uz pomoć USAID-a, Vesna Jeftović, vlasnica firme "Hera" iz Prokuplja, usvojila je međunarodne standarde bezbednosti hrane. Tokom studijske posete Sjedinjenim Američkim Državama, 2014. godine, u organizaciji Američke ambasade, njena firma ostvarila je kontakte sa velikim američkim uvoznikom i ugovorila izvoz smrznutog bureka sa sirom i spanaćem.

USAID je 2005. godine pomogao osnivanje Etno Mreže kao krovne asocijacije proizvođača rukotvorina iz cele Srbije organizovanih u zanatska udruženja i zadruge koje izrađuju autentične rukotvorine primenom tradicionalnih tehnika. Jedno od tih udruženja je i „Panonke Pančevo”.

U saradnji sa Crvenim krstom Srbije, nabavili smo i podelili prehrambene i higijenske pakete za 4.000 porodica i obezbedili podršku za mobilne timove. Podela paketa u opštinama Brus i Ivanjica.

Zoran Strika, odgovorni urednik portala 021, jedne od stotina medijskih kuća kojima je USAID pomogao da postanu profesionalnije i posluju održivije, pokazuje zid od starih radio aparata u Radio kafetu.

Vinarija “Doja” se nalazi u blizini Prokuplja, u Topličkom rejonu, koji ima viševjekovnu vinogradarsku tradiciju. Ono po čemu je posebno poznata su njihova vina od autohtonih srpskih sorti grožđa, prokupca i tamjanike. Kroz kontinuirane promotivne aktivnosti uz podršku USAID-a, kao što je Dan prokupca svakog oktobra, gradi se prepoznatljivost Srbije kao vinskog regiona i jača konkurentnost zemlje na svetskom tržištu

NAJVAŽNIJI REZULTATI PODRŠKE USAID-A SRBIJI OD 2001. GODINE

Od 2001. godine, USAID je uložio preko 882 miliona dolara sa ciljem pružanja podrške ekonomskom i demokratskom razvoju Srbije. To predstavlja značajan deo od 1,2 milijarde dolara ukupne pomoći američke vlade u tom periodu. U saradnji sa Vladom Srbije, privatnim sektorom i civilnim društvom, USAID je sproveo hiljade aktivnosti širom Srbije u oblasti podizanja životnog standarda stanovništva, otvaranja novih radnih mesta i podrške aspiracijama Srbije za članstvo u EU.

Postojeći programi USAID-a pružaju podršku Srbiji kako bi njena privreda bila konkurentnija i inkluzivnija, državne institucije odgovarale potrebama građana, kako bi se sprovodila „zelena agenda“ u oblasti energetike i zaštite životne sredine a civilno društvo i mediji bili proaktivniji.

ZAJEDNO STVARAMO: TRAJNE REZULTATE

Tokom prethodne dve decenije, USAID je izgradio čvrsto partnerstvo sa građanima Srbije, državnim institucijama, nevladinim organizacijama i kompanijama. Ovi zajednički reformski napori bili su neophodni kako bi Srbija postala lider ekonomskog razvoja i stabilnosti na Balkanu.

POKRETANJE EKONOMSKOG RAZVOJA

Kada je USAID počeo sa radom u Srbiji, bilo je jasno da postoji jak preduzetnički duh, ali je zemlji nedostajalo snažno, povoljno poslovno okruženje, neophodno za napredak i razvoj kompanija. USAID je sproveo sveobuhvatnu strategiju koja je uklonila prepreke poslovanju, povećala transparentnost, privukla domaće i strane investicije i obezbedila mogućnosti kompanijama da se razvijaju. Podrška USAID-a omogućila je Srbiji da usvoji savremene zakone i regulativu koja je podstakla ekonomski razvoj, unapredila konkurentnost i olakšala privrednicima poslovanje i napredak.

BANKARSTVO I TRŽIŠTE KAPITALA: USAID je pomogao Srbiji da modernizuje bankarski i sektor osiguranja, investicione i penzijske fondove, uvede porez na dodatu vrednost (PDV) i savremeni platni promet u maloprodaji i veleprodaji.

REGULATORNE REFORME: USAID je pomogao Srbiji da usvoji i sprovede propise koji su omogućili firmama da lakše posluju i razvijaju se. U saradnji sa Vladom Srbije i zainteresovanim stranama, USAID je podržao reforme koje su olakšale postupak izdavanja građevinskih dozvola i vršenja inspekcijaskog nadzora, što je smanjilo mogućnost korupcije.

Reforme u oblasti građevinske industrije generisale su pojačanu graditeljsku aktivnost i veći broj radnih mesta u ovoj

USAID je podržao razvoj i sprovođenje reformi sistema izdavanja građevinskih dozvola u Srbiji.

grani industrije. Do 2020. godine Srbija se nalazila na devetom mestu na svetskoj listi po pitanju jednostavnosti izdavanja građevinskih dozvola (pre pomoći USAID-a u oblasti građevinskih reformi, Srbija je zauzimala 186. mesto).

Reforma inspeksijskog nadzora standardizovala je praksu inspekcija i obezbedila veći nadzor nad radom inspektora. Osim toga, odredbe novog zakona o inspeksijskom nadzoru nad neregistrovanim firmama dovele su do naglog porasta broja registrovanih firmi, te smanjenja sive ekonomije, gde su postojale brojne mogućnosti za korupciju.

Kako bi pomogao da se inspeksijski nadzor vrši na transparentniji način i preduzetnici rasterete, USAID je organizovao "Otvorene dane" koji su na jednom mestu okupili inspektore i vlasnike firmi što im je pomoglo da posluju u skladu sa novim propisima.

Zakon o radu usvojen 2014. godine uz podršku USAID-a učinio je tržište rada fleksibilnijim, a Srbiju privlačnijom za direktne strane investicije.

Predsednici pet opština ponosno drže sertifikate koji potvrđuju da njihove opštine imaju povoljno okruženje za poslovanje. Beograd, juni 2010. godine.

iNacionalna alijansa za lokalni ekonomski razvoj (NALED) osnovana je 2006. godine uz podršku USAID-a. NALED je okupio kompanije, preduzetnike i državne institucije i pridobio njihovu podršku za obimne reforme koje su olakšale poslovanje u Srbiji. USAID i NALED osmislili su i sproveli postupak sertifikacije opština sa povoljnim poslovnim okruženjem koji predstavlja svojevrsan pečat kvaliteta za investitore koji dolaze u Srbiju. Postupak sertifikacije je, kao uspešan model, kasnije replikovao i u drugim zemljama regiona. Od tada, preko 100 lokalnih samouprava u Srbiji, Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Severnoj Makedoniji i Crnoj Gori sprovelo je ovaj postupak. Državne institucije usvojile su skoro polovinu od 268 preporuka iz „Sive knjige“ (svojevrсна regulatorna biblija koja je prvi put izdata 2008. godine) koju NALED izdaje svake godine.

Reforma paušalnog sistema oporezivanja: USAID i NALED osmislili su kalkulator poreskih obaveza koji je omogućio da

„Raduje me što će sadašnjim mladim i budućim preduzetnicima koji žele da registruju svoju delatnost u režimu paušalnog oporezivanja biti mnogo lakše jer u svakom trenutku mogu tačno da izračunaju poresku osnovicu i tako planiraju svoje poslovanje bez neprijatnih iznenađenja“, kaže Marija Janković-Jurišić, vlasnica preduzetničke radnje.

preko 120.000 preduzetnika koji plaćaju paušalni porez svoje poreske obaveze sada mogu da izračunaju za četiri godine unapred. Poreska uprava više ne izdaje poreska rešenja na papiru, čime su izbegnuta kašnjenja u njihovom izdavanju.

PRISTUP FINANSIRANJU: Uz pomoć USAID-a, Opportunity banka Srbija obezbedila je više od 785 miliona evra zajmova mikro preduzećima, malim poljoprivrednim proizvođačima, i drugima koji nisu mogli da dobiju pozajmicu na drugom mestu. Ovi krediti su pomogli da se otvori 56.000 novih radnih mesta i omogućili da opstane preko 280.000 postojećih. Prema podacima kreditnog biroa, svaki drugi kredit odobren za poljoprivredna gazdinstva u Srbiji odobren je od strane Opportunity banke.

Uz pomoć mikrokredita od Opportunity banke, partnera USAID-a, Siniša Milinković iz Rušnja uspeo je da renovira svoj autobus koji mu služi kao mobilna košnica.

USAID, Razvojna finansijska korporacija (DFC) i Ministarstvo poljoprivrede, 2019. godine uspostavili su zajednički portfelj garancija za kredite komercijalnih banaka. Time što nude pokriće do 60 odsto potencijalnih gubitaka, garancije su podsticaj bankama da obezbede do 91 milion dolara finansiranja za mala i srednja preduzeća u poljoprivrednom sektoru. Ovaj program omogućava preduzećima iz Srbije da do finansiranja dođu pod boljim uslovima što je preduslov za rast, inovacije i otvaranje novih radnih mesta.

U 2020. godini, USAID je podržao pokretanje dve digitalne platforme za finansiranje, ventu.rs i platformu za faktoring Finspot. Platforma ventu.rs uspešno je sprovela prvu kampanju grupnog investiranja u Srbiji 2021. godine. Upotrebom usluga faktoringa koje nudi Finspot, poslovni korisnici povećali su svoju likvidnost za 3,8 miliona evra.

Kroz prvu srpsku platformu za grupno investiranje, firma Bubaja d.o.o. prikupila je 50.000 evra namenjenih finansiranju unapređenja sopstvenog poslovanja i sposobnosti da osvoji tržište EU.

PRIVLAČENJE INVESTICIJA: USAID je sarađivao sa opštinama širom Srbije na stvaranju uslova za privlačenje stranih investicija i otvaranje novih radnih mesta. USAID je uspostavio 32 kancelarije za lokalni ekonomski razvoj koje su radile na jačanju lokalnog ekonomskog razvoja kao i devet zona unapređenog poslovanja u okviru pešačkih zona u centru devet gradova.

Da bi se podstakao lokalni ekonomski razvoj USAID je uspostavio zone unapređenog poslovanja širom Srbije. Zona unapređenog poslovanja u Zrenjaninu.

KONKURENTNOST: Između 2007. i 2011, USAID je pomagao firmama u sektorima sa velikim potencijalom, kao što su obnovljiva energija, informacione i komunikacione tehnologije, građevinske usluge i filmska industrija, što je generisalo prihode od prodaje i izvoza u iznosu od više od 250 miliona dolara. Srbija sve više postaje destinacija za velike filmske produkcije

zahvaljujući našoj podršci filmskoj industriji. USAID je podržao obuku oko 1.800 ljudi u oblasti marketinga, predstavljanja na sajmovima i uvođenja međunarodnih standarda.

USAID je pomogao da se producenti iz Srbije okupe i osnuju Srpsku filmsku asocijaciju kako bi se privukle strane produkcije i Srbija vratila status privlačne destinacije za snimanje filmova.

AGROBIZNIS: Prepoznajući značajan potencijal poljoprivrede Srbije za oživljavanje ruralnih oblasti, USAID je kroz brojne projekte nastojao da pomogne poljoprivrednim proizvođačima da postanu konkurentniji na lukrativnim izvoznim tržištima, u oblasti sirovih proizvoda ali i prerađevina, što je povećalo njihovu ukupnu zaradu.

Uz pomoć USAID-a, agrobiznisi iz Srbije, kao što je ovaj proizvođač ajvara, učestvovali su na međunarodnim sajmovima – što im je omogućilo pristup inostranom tržištu.

Agrobiznis projekat USAID-a koji je trajao od 2007. do 2012, pomogao je stotinama firmi – od kojih su mnoge u vlasništvu žena i mladih preduzetnika – da se pripreme za učešće na trgovinskim sajmovima i osvajanje novih tržišta. To je rezultiralo prodajom srpskih prehrambenih proizvoda u vrednosti od 120 miliona dolara i to uglavnom kroz izvoz na tržišta u regionu. Uspeh ovih firmi doveo je do otvaranja oko 7.000 novih radnih mesta.

Od 2017. godine USAID-ov Projekat za konkurentnu privredu pomogao je da više od 100 proizvođača voća i povrća privuče 35 miliona dolara investicija, kao i da 240 firmi unapredi svoju praksu upravljanja i tehnologiju koju koristi. Više od 3.200 malih poljoprivrednih proizvođača integrisano je u savremene, komercijalne izvozne lance.

USAID je osmislio poslovni model za podršku proizvodnji, marketingu i prodaji kako bi pomogao proizvođačima hrane da osvoje nova tržišta. Od 2018. godine, 37 agrobiznisa dobilo je podršku da unapredi i plasira novih 90 prehrambenih i kozmetičkih proizvoda vrhunskog kvaliteta na police glavnih domaćih maloprodajnih lanaca.

Uz stručnu podršku, Tatjana Avramov unapredila je i povećala proizvodnju, svoje proizvode počela je da prodaje u najvećem maloprodajnom lancu u Srbiji i nagrađena je za vrhunski ukus svog proizvoda od strane prestižnog Međunarodnog instituta za ukus iz Brisela.

Nemački maloprodajni lanac *dm-drogerie markt* iskoristio je ovaj koncept poslovne podrške i u saradnji sa USAID-om pomogao da 19 lokalnih preduzeća osmisli 79 novih proizvoda namenjenih prodaji u lancu *dm drogerija* širom zemlje.

U prilog tome da u zapadnoj Srbiji ne uspevaju samo maline, govori i uspeh kompanije BMD iz Arilja. "Nakon 20 godina izvoza naših proizvoda, konačno imamo priliku da ih ponudimo i kupcima u Srbiji i to zahvaljujući dm inkubatoru", rekla je Dragana Maslar, direktorka preduzeća BMD.

Od kako je USAID svoje partnerstvo sa proizvođačima jabuka iz Srbije započeo 2018. godine, izvozna tržišta za jabuke su se značajno proširila, što je odlikavalo brojne nove mogućnosti koje su postojale na svetskom tržištu. Izvoz jabuka iz Srbije porastao je od tada za 37 odsto.

Dušan Stanišić je jedan od brojnih malih proizvođača koji je sada deo lanca snabdevanja velikih firmi i koji je imao koristi od diversifikacije tržišta na koja se izvoze jabuke.

Podrška USAID-a omogućila je preduzeticama u Srbiji, kao što je Ajla Škrijelj, da savladaju važne veštine i dobiju opremu za pokretanje sopstvenog biznisa.

RAZVOJ PRIVATNOG SEKTORA U UGROŽENIM PODRUČJIMA: USAID je pomogao firmama i preduzeticama u južnoj i jugozapadnoj Srbiji da se razviju, porastu i osvoje domaće i nova inostrana tržišta. Između 2006. i 2018. godine USAID je pomogao stotinama firmi u ekonomski nerazvijenim područjima da unaprede poslovanje, uspostave poslovne veze i postanu konkurentne. Ova podrška dovela je do stvaranja više od 1.000 novih radnih mesta i prihoda u iznosu od 14 miliona dolara zahvaljujući učešću na trgovinskim sajmovima. Kao deo ovih napora, 71 malo i srednje preduzeće u vlasništvu žena i mladih dobilo je bespovratna sredstva za kupovinu opreme vredne 761.000 dolara, što je pomoglo rast i konkurentnost ovih firmi.

Milorad Pantović iz Raške osnovao je 2014. godine start-up firmu za toplu preradu voća i povrća. Neznadugo posle toga, od USAID-a je dobio mašinu za pranje voća i punjenje gustih masa, koje su mu znatno ubrzale proces proizvodnje i unapredile kvalitet proizvoda. U saradnji sa Merkatorom proizvodi široku paletu proizvoda pod brendom "Ukusi moga kraja".

RAZVOJ RADNE SNAGE: U saradnji sa privatnom kompanijom *Insert d.o.o* i opštinom Ruma, USAID je 2015. godine osnovao i opremio Ženski edukacioni centar u Rumi. Ovaj centar pomaže nezaposlenim ženama da steknu nove veštine u skladu sa potrebama privatnog sektora. Desetine žena dobilo je posao nakon obuke u centru.

Svetlana Mitrović je jedna od desetina nezaposlenih žena koje su uspele da se zaposle nakon što su prošle obuku u okviru Ženskog edukacionog centra koji je podržao USAID.

TEHNOLOŠKE STARTAP FIRME U VLASNIŠTVU MLADIH: USAID je pomogao osnivanje centara za IT i inovacije u Nišu, Novom Sadu i Beogradu. ICT Hub koji je osnovan u Beogradu 2014. godine, pomaže mladima koji poseduju programersko znanje i veštine da napreduju kao IT preduzetnici i menadžeri projekata. Hub je od svog osnivanja pružio pomoć za oko 40 startapova.

Vuk Nikolić jedan je od mnogih uspešnih tehnoloških preduzetnika. Njegov softver olakšava poslovanje malim i srednjim kompanijama koje se bave kamionskim transportom, a uz podršku ICT Hub-a čiji je USAID suosnivač, ovaj softver je unapređen.

E-TRGOVINA: USAID je pomogao osnivanje “e-Commerce Asocijacije Srbije”, koja je sada jedna od najbrže rastućih poslovnih asocijacija u Srbiji. Prema podacima Narodne banke Srbije, elektronska trgovina porasla je za 500 odsto u odnosu na kraj 2018. Kroz “e-Commerce Akademiju”, koja je uz podršku USAID-a pokrenuta 2020. godine, 160 preduzeća naučilo je da razvija i sprovodi poslovne modele e-trgovine.

Uz podršku USAID-a, piterija „Ključ“ pokrenula je internet prodavnicu, što joj je pomoglo da ublaži posledice pandemije i dođe do novih kupaca.

PODRŠKA OTPORNOSTI LOKALNIH ZAJEDNICA I DOBROJ UPRAVI

Pre dvadeset godina, demokratske institucije bile su ranjive, usluge koje državna uprava pruža građanima nepouzdana a građani neiskusni u zagovaranju svojih potreba. USAID je pomogao građanima Srbije da se pozabave ovim izazovima, pre svega radom na unapređenju komunikacije između lokalnih vlasti i građana, a kasnije direktnom saradnjom sa državnim institucijama na centralnom nivou. Cilj je pokretanje ključnih reformi za dobro funkcionisanje uprave.

REVITALIZACIJA LOKALNIH ZAJEDNICA: U prvim godinama pružanja pomoći (2001-2007), USAID je u saradnji sa lokalnim zajednicama realizovao više od 5.000 projekata širom Srbije kojima je unapređena infrastruktura, renovirane škole, bolnice, domovi zdravlja i mesne zajednice, a podržavani su oni prioriteti koje su odredile lokalne zajednice.

USAID je rekonstruisao i obnovio škole širom Srbije. Škola u Brestovcu pored Leskovca, Srbija.

LOKALNE VLASTI ODGOVARAJU POTREBAMA GRAĐANA: Pomoć američke vlade donela je rešenja za elektronsku upravu u 83 opštine kao i osnivanje opštinskih uslužnih centara širom Srbije, što je za građane pojednostavilo procedure kao što je prijavljivanje za upis u matične knjige rođenih i venčanih i druge usluge.

U saradnji sa lokalnim samoupravama, USAID je osnovao 32 uslužna centra širom Srbije i time omogućio da građani dobijaju bolje usluge u opštinama u kojima žive. Uslužni centar u Zrenjaninu.

REAGOVANJE U VANREDNIM SITUACIJAMA: USAID je pomogao da 62 opštine dobiju sertifikate o unapređenoj pripravnosti za reagovanje u vanrednim situacijama, obučio 1.400 zaposlenih u službama za hitno reagovanje iz 120 opština, i podržao usvajanje nedostajućeg Zakona o vanrednim situacijama koji je definisao uloge, prava i obaveze svih relevantnih činilaca u slučaju prirodne nepogode ili vanredne situacije.

USAID je obezbedio više od 2 miliona dolara pomoći Srbiji za reagovanje i oporavak nakon poplava 2014. Gordana Petrović iz sela Liso Polje iskoristila je sredstva za kupovinu semena i hrane.

USAID je takođe pomogao lokalnim zajednicama da efikasnije reaguju na vanredne situacije. Obezbeđeno je više od dva miliona dolara pomoći Srbiji za reagovanje i oporavak nakon poplava

USAID je podržao i obnovu vrtića u Bašaidu pored Kikinde, kako bi se u bezbednom okruženju zajedno igrala i učila kikindska i deca migranata.

2014. godine. USAID je obezbedio i dva miliona dolara za lokalne zajednice pogođene migrantskom krizom. Ova sredstva su pomogla opštinama da unaprede socijalne i zdravstvene usluge i stavilo ih u bolji položaj da adekvatno odgovore na krizu i budu u službi građana. Ova pomoć obuhvatala je i nove rezervoare za vodu u Preševu i Tutinu koji su omogućili pouzdano vodosnabdevanje stanovništva, nove prostorije hitne pomoći u Domu zdravlja u Bosilegradu, medicinsku opremu za Dom zdravlja u Subotici, opremu za javnu kuhinju u Subotici, nove prostorije obrazovne ustanove u Kikindi i brojne druge projekte.

ODGOVOR NA KRIZU IZAZVANU VIRUSOM

COVID-19: USAID je pružio pomoć američke vlade Srbiji u iznosu od preko devet miliona dolara. Kako bi se zadovoljile potrebe koje je utvrdila Vlada Srbije, pomoć USAID-a obuhvatala je ambulantna vozila, medicinsku opremu, kontejnere za testiranje kao i saradnju sa Crvenim krstom Srbije i UNICEF-om kako bi se pomoglo ugroženim porodicama da što lakše prebrode zdravstvenu krizu.

2021. godine USAID je donirao 11 ambulantičkih vozila Ministarstvu zdravlja Srbije, kako bi pomogao zdravstvenim ustanovama da se lakše izbore sa pandemijom izazvanom virusom COVID-19.

REKONSTRUKCIJA BEOGRADSKOG DOMA OMLADINE:

Dom omladine Beograda dobio je 2007. godine milion dolara američke pomoći kojom je obnovljena višenamenska hala („hala Amerikana“), fasada, krov i letnja terasa, što je omogućilo Domu omladine da obogati kulturne sadržaje namenjene mladima.

Sjedinjene Američke Države su obezbedile 1,2 miliona dolara za renoviranje Doma omladine Beograda gde se održavaju kulturni događaji, a među njima i poznati Beogradski džez festival.

BESKUĆNICI: USAID podržava organizaciju ADRA i njene mobilne usluge za beskućnike u Beogradu, poznate pod nazivom „Drumodom” koji obezbeđuje higijenske usluge, zdravstvenu zaštitu i psiho-socijalnu podršku tokom 2021.

U 2021. godini Drumodom je pružio više od 5.000 usluga beskućnicima u Beogradu.

ENERGETIKA: USAID je instalirao savremenu opremu i sistem za upravljanje potrošnjom energije u toplanama u Nišu, Pančevu i Čačku. Ova oprema im je omogućila da unaprede isporuku toplotne energije i da ostvare uštede u potrošnji prirodnog gasa od 33 odsto. U 2020. godini, USAID je renovirao sistem za grejanje i snabdevanje toplom vodom u Opštoj bolnici u Pančevu,

koja sada ima stabilno snabdevanje sanitarnom toplom vodom za odeljenja hirurgije i ginekologije i u stanju je da obezbedi stabilnu sobnu temperaturu u svim prostorijama bolnice tokom zime.

Kako bi se unapredila energetska efikasnost, USAID je postavio 200 solarnih termalnih panela na krovu pančevačke toplane „Kotež”, kapaciteta 350 kWh sa ciljem snabdevanja sanitarnom toplom vodom.

JAČANJE VLADAVINE PRAVA

Od početka, USAID nastoji da unapredi pristup pravdi, upravljanje predmetima i efikasnost sudova. Unapređenja do kojih je došlo tokom prethodnih 20 godina doprinela su bržem i efikasnijem donošenju sudskih odluka, što je dovelo do većeg poverenja građana Srbije, firmi i investitora u pravosudne institucije.

PRIVREDNI SUDOVI: Između 2004. i 2008. godine, USAID je pomogao povezivanje privrednih sudova u jedinstvenu mrežu kao i značajno smanjenje broja starih predmeta. Sistem upravljanja predmetima u svih 16 sudova kao i u Višem privrednom sudu unapredio je efikasnost i transparentnost. Identičan sistem je Ministarstvo pravde kasnije uvelo u sve osnovne i više sudove.

VRHOVNI KASACIONI SUD: Od 2015. do 2017. godine, USAID je pomogao Vrhovnom kasacionom sudu da uvede centralizovano vođenje statistike o broju starih predmeta u svim osnovnim sudovima, trajanju sudskih postupaka i učinku sudova, podržavajući napore usmerene da se smanji broj starih predmeta i skрати trajanje postupaka.

USAID je pomogao Višem privrednom sudu u Beogradu da uvede sistem upravljanja predmetima koji je omogućio praćenje rada sudova prvog stepena.

OSNOVNI SUDOVI: Između 2009. i 2014. godine, USAID je pomogao da se, u deset sudova, smanji broj starih predmeta za više od 50 odsto i unapredi efikasnost obrade predmeta.

Bivši vršilac dužnosti predsednice Osnovnog suda u Vršcu analizira rezultate rešavanja starih predmeta. Deset sudova koji su učestvovali u projektu USAID-a smanjilo je ukupan broj svojih starih predmeta za više od pola.

VISOKI SAVET SUDSTVA: USAID je pomogao unapređenje kapaciteta Visokog saveta sudstva da raspoređuje, nabavlja i upravlja sopstvenim resursima. Softver koji je razvio USAID i

koji se koristi u svim sudovima, omogućava interno prikupljanje podataka o raspoloživim resursima i finansijama. Uz pomoć ovog alata, Visoki savet sudstva bio je u poziciji da pripremi budžet za celokupno pravosuđe i izdejstvovao je povećanje iznosa koji se dodeljuje za neometan rad sudova.

PREKRŠAJNI SUDOVI: Zahvaljujući pomoći USAID-a, obnovljeni su prekršajni sudovi širom Srbije i unapređen njihov rad uvođenjem elektronskog sistema za upravljanje predmetima i elektronskih upisa. Ovo je budžetu Srbije donelo više od 100 miliona evra od naplate sudskih taksi i prekršajnih kazni, a takođe je rezultiralo smanjenjem broja starih predmeta, čak i do 80 odsto u nekim sudovima. Podrška prekršajnim sudovima dovela je do povećanja dobrovoljne naplate prekršajnih kazni sa 30 na 70 odsto.

Renoviranje Prekršajnog suda u Beogradu, koje je finansirao USAID, pojednostavilo je rad suda, unapredilo upravljanje predmetima i sud građanima učinio pristupačnijim.

OBUKA SUDIJA: USAID je pomogao osnivanje Pravosudne akademije u Beogradu kao i njenih regionalnih odeljenja u Kragujevcu i Novom Sadu, gde se obučavaju sve sudije. USAID je pomogao Pravosudnoj akademiji da razvije elektronsku platformu za sticanje znanja (e-Akademija). Obuka sudija direktno utiče na predvidljivost, efikasnost i pravičnost pravosuđa, što je od velikog značaja za građane.

ZAŠTITA UZBUNJIVAČA: USAID je pomogao Srbiji da usvoji i primeni jedan od prvih zakona o zaštiti uzbunjivača u regionu, koji je prijavljivanje korupcije i prevare učinio lakšim i bezbednijim. Kao deo te podrške, USAID je uspostavio bezbednu telefonsku liniju putem koje građani mogu bezbedno da prijave korupciju i zloupotrebu javnog novca. USAID je obezbedio obuku za preko 1.200 sudija i zaposlenih u sudovima za postupanje u

predmetima uzbunjivanja. Ovaj zakon je doneo efekte. Do septembra 2021. godine doneto je 28 pravosnažnih presuda u korist uzbunjivača, kojima je takođe dodeljena finansijska nadoknada ili naloženo vraćanje na radno mesto. Više od 25 uzbunjivača dobilo je privremenu zaštitu tokom trajanja sudskog postupka.

USAID je pomogao u izradi i primeni Zakona o zaštiti uzbunjivača u Srbiji. Marija Beretka je 2017. godine dobila na sudu slučaj u oblasti zaštite uzbunjivača protiv svog poslodavca.

PRISTUP PRAVDI: USAID je pomogao razvoj digitalne platforme namenjene komunikaciji između zaposlenih u pravosuđu i građana (otvorenavratapравosudja.rs). Osim toga, USAID je pomogao da se organizuju lokalni sastanci sa predstavnicima sudova svih nadležnosti, što je omogućilo da se preko milion ljudi širom Srbije sastane sa predstavnicima pravosuđa i razgovara o problemima u ostvarivanju prava na pristup pravdi.

U pravosudnim institucijama širom Srbije građanima su na raspolaganju praktični vodiči na temu njihovih prava i načina pristupa pravdi.

IZVRŠENJE PRESUDA: USAID je pomogao u izmenama Zakona o izvršenju i obezbeđenju iz 2020. godine koje su unapre-

dile zaštitu ugroženih grupa građana. USAID je takođe pomogao izradu sistema elektronskih javnih aukcija što je unapredilo transparentnost prodaje zaplenjene imovine. Do sada je održano preko 26.000 transparentnih i bezbednih aukcija korišćenjem ovog alata za elektronske aukcije.

Izmene zakona takođe su omogućile da 400.000 predmeta iz oblasti izvršenja sa sudova bude prebačeno na javne izvršitelje, čime je broj starih predmeta u sudovima značajno smanjen.

EFIKASNOST SUDOVA: Uz podršku USAID-a, Ministarstvo pravde proširilo je upotrebu Pravosudnog informacionog sistema i raniju komunikaciju sudova sa državnim institucijama, podnošenjem zahteva u papiru, zamenilo elektronskom razmenom podataka, što je uštedelo više od 20 miliona dolara budžetskih sredstava. Rešenja za e-pravosuđe koja su implementirana u četiri osnovna suda omogućila su brže obavljanje administrativnih poslova čime je sudijama dato više vremena da se bave složenijim pravnim pitanjima.

Koverte sa sudskim pozivima koje šalje Osnovni sud u Nišu sada imaju bar kodove, štampaju se i unose direktno iz pravosudnog sistema za upravljanje predmetima, što donosi značajne uštede vremena zaposlenima u kancelariji sudske ekspedicije.

ANGAŽOVANO I OSNAŽENO CIVILNO DRUŠTVO I MEDIJI

Shvatajući važnost dinamičnog civilnog društva i nezavisnih medija u izražavanju stavova i briga građana, USAID podržava razvoj kapaciteta civilnog društva, od lokalnog do nacionalnog nivoa, kako bi zagovarali teme koje su građanima važne. USAID takođe saraduje sa nezavisnim medijima na unapređenju njihovog profesionalizma, kako u oblasti istraživačkog novinarstva tako i u oblasti poslovanja medijskih kuća.

IZGRADNJA KAPACITETA: Između 2006. i 2013. USAID je podržao preko 230 organizacija civilnog društva širom Srbije i obučio više od 1.500 građanskih aktivista kako bi zastupali interese građana.

GRAĐANI U AKCIJI: Kroz različite programe civilnog društva, u periodu 2018-2020, USAID je podržao preko 500 lokalnih inicijativa i organizacija civilnog društva, koje se bave brojnim temama, kao što su zaštita životne sredine, prava radnika, zagađenje vazduha, mladi, ljudska prava, upravljanje otpadom, kultura i umetnost.

Inicijativa „Crveni bedževi” u februaru 2021. organizovala je uličnu kampanju ispred Skupštine grada Smedereva u cilju podizanja svesti o štetnom uticaju zagađenog vazduha. Aktivisti su ostavili 223 para obuće kao podsećanje na one koji su tokom jedne godine umrli zbog zagađenja vazduha.

KORPORATIVNA DRUŠTVENA ODGOVORNOST: USAID je pomogao osnivanje Forum za odgovorno poslovanje koji okuplja članove vodećih kompanija sa ciljem podsticanja

društvene odgovornosti i filantropije. USAID je takođe pomogao uspostavljanje najznačajnije nagrade za filantropiju, VIRTUS, kako bi se odalo priznanje velikim darodavcima, kompanijama ali i pojedincima.

Milomir Glavčić je dobitnik Virtus nagrade za individualni doprinos filantropiji za 2015. i 2018. godinu. On je penzioner koji već dugo živi u Kanadi i sedam decenija pomaže one kojima je pomoć potrebna u Srbiji. Tokom godina donirao je više od 7 miliona evra, a svoju širu porodicu organizovao je da u njegovo ime dostavlja donacije u Srbiji.

INTEGRITET IZBORA: USAID je podržao Centar za slobodne izbore i demokratiju (CeSID) i Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA) kako bi stekli veštine neophodne za konstruktivan nadzor izbora u Srbiji i regionu sa ciljem unapređenja integriteta izbornog procesa.

Pomoć starijim glasačima da razumeju postupak glasanja.

KAPACITET MEDIJA: USAID je pomogao razvoj nezavisnih medija kako bi postali uspešna i snažna preduzeća. USAID je obezbedio tehničku i finansijsku pomoć za izvore ozbiljnih vesti i istraživačkog izveštavanja, uključujući novinsku agenciju BETA, bivšu TV stanicu B92, radio stanice i internet portale. Između 2001. i 2012, skoro 1.500 novinara prošlo je obuku a više od 250 medijskih kuća dobilo pomoć USAID-a.

Obuke novinara koje je finansirao USAID pomogle su da se unapredi profesionalnost novinarstva u Srbiji.

U skorije vreme, USAID je podržavao modernizaciju i digitalizaciju medijskih platformi kroz inovativne poslovne pristupe, komercijalizaciju sadržaja, izradu i implementaciju novih digitalnih alata kao i poslovno umrežavanje i saradnju. USAID takođe podržava napore na unapređenju digitalne pismenosti građana Srbije kako bi se bolje informisali u složenom medijskom okruženju na internetu.

USAID je podržao lokalni internet portal iz Bujanovca „Bujanovačke“, da usvoji novi pristup u svom poslovanju. Pokretanjem sekcije portala na albanskom jeziku, čime su „Bujanovačke“ postale dvojezični informativni portal, utrostručili su broj svojih čitalaca i potpisali nove ugovore za reklamiranje.

DOBROČINSTVO: USAID je podržao uspostavljanje Nacionalnog dana davanja kojim se svake godine kampanjom u javnosti promoviše dobročinstvo. Iz godine u godinu, kampanja je donosila sve veće iznose donacija, pa je tako za Nacionalni dan davanja u 2020. godini prikupljeno preko 212.000 dolara. Kampanja iz 2020. bila je namenjena prikupljanju sredstava za prevodilački centar za osobe oštećenog sluha, dok je u 2021. godini prikupljeno više od 43.000 kg hrane za siromašne. USAID je takođe pomogao izradu i rad internet platforme donacije.rs koja građanima omogućava da doniraju za ono u šta veruju. To je podiglo svest građana u pogledu davanja i ličnog angažovanja u svojoj zajednici. U 2021. godini, Srbija je skočila sa 129. na 48. mesto na tabeli Svetskog indeksa davanja.

Sredstva prikupljena tokom prvog nacionalnog Dana davanja 2018. godine iskorišćena su za kupovinu spektrometra namenjenog Istraživačkoj stanici „Petnica“ koji je unapredio kvalitet naučnog obrazovanja njenih polaznika.

TRANSPARENTNOST UPRAVE: USAID je pomogao lokalnim samoupravama da unaprede korišćenje društvenih medija, internet stranica i inforatora o svom radu, a da informacije od javnog značaja učine dostupnijim građanima. To je dovelo prvi put od 2005. do pomaka za šest mesta na Nacionalnom indeksu transparentnosti u 2020. godini.

ANGAŽOVANJE MLADIH U DEMOKRATSKOM DRUŠTVU: USAID je podržao angažovanje mladih širom Srbije i to uključivanjem 17.000 učenika iz 25 srednjih škola u kreiranje lokalnog budžeta. Za projekte modernizacije u školama koje su izglasali učenici, lokalne samouprave izdvojile su 144.000 dolara iz svojih lokalnih budžeta.

Učenci iz srednjih škola u Somboru glasaju za projekte modernizacije u svojim školama koji su kasnije finansirani od strane lokalne samouprave.

OSOBE SA INVALIDITETOM: USAID je pomogao osobama sa invaliditetom da se povežu sa poslanicima Narodne skupštine kako bi se njihovi problemi uzeli u razmatranje prilikom donošenja novih zakona. Izmene Krivičnog zakonika prema preporukama USAID-a unapredile su položaj osoba sa invaliditetom tako što su predviđene oštrije kazne za seksualno zlostavljanje osoba sa invaliditetom. USAID je pomogao da se unesu izmene u Zakon o zaštiti od diskriminacije osoba sa invaliditetom koje su im omogućile da dođu do pasa vodiča. USAID je takođe pomogao da se 1.700 mladih, sa i bez intelektualne ometenosti u razvoju, poveže kroz sportske aktivnosti jačajući tako inkluzivno društvo.

USAID je omogućio da se mladi, sa i bez intelektualne ometenosti, rade i igraju zajedno i grade društveno inkluzivne zajednice.

POLITIČKI PROCESI: USAID je radio na razvijanju institucionalnog kapaciteta državnih institucija, političkih partija, skupštine i civilnog društva. To je dalo doprinos ključnim reformama, unapredilo proces kreiranja javnih politika, unapredilo učešće građana u političkom životu, i podržalo slobodne i fer izbore. USAID je naročito pomagao uključivanje žena i manjinskih grupa u političke procese. Poslaničke kancelarije koje je podržao USAID omogućile su građanima Srbije direktan kontakt sa svojim izabranim predstavnicima.

Poslaničke kancelarije koje je podržao USAID omogućavaju građanima Srbije direktan kontakt sa njihovim izabranim predstavnicima. Poslanička kancelarija u Rakovici, Beograd

MLADI: USAID je obučio nekoliko hiljada mladih u oblasti preduzetništva što im je omogućilo da nađu posao ili da osnuju sopstvene firme. USAID je podržao Ministarstvo omladine i

Mladi Srbije takmiče se u poduzetništvu uz podršku USAID-a.

sporta tokom usvajanja Nacionalne strategije za mlade osnivanjem više od 70 kancelarija za mlade širom zemlje. Akcioni plan za preduzetništvo mladih usvojila je 31 kancelarija što je donelo korist za 12.580 mladih ljudi. Više od 850 učenika iz južne i jugozapadne Srbije prošlo je radnu praksu kako bi razvili svoje veštine. USAID je podržao organizacije koje su povezale mlade i lokalne samouprave na promociji rešenja koja su osmislili ti mladi ljudi, što je imalo uticaj na više od 130.000 stanovnika 97 lokalnih zajednica.

ŽENE: USAID je pomogao osnivanje Ženske leaderske akademije koja je između 2015. i 2017. sprovela obuku u oblasti liderstva za 130 liderki, od kojih je 40 odsto njih kasnije prvi put izabrano na funkciju ili je dobilo višu političku poziciju unutar svoje stranke. U saradnji sa Razvojnoum agencijom Srbije, u periodu od 2013. do 2018, USAID je pomogao da 48 žena iz južne i jugozapadne Srbije osnuje sopstvene firme i obezbedio im bespovratna sredstva za kupovinu neophodne opreme. USAID je 2007. godine pomogao osnivanje Opportunity banke Srbija, koja obezbeđuje mikro kredite klijentima koji nisu u mogućnosti da ih dobiju od komercijalnih banaka. Ovo naročito pogoduje preduzetnice koje tako postaju pokretači ekonomskog razvoja u svojim sredinama.

Viktorija Šljuka je jedna od nekoliko desetina hiljada žena koje su dobile mikrokredit od Opportunity banke Srbija, koja je 2007. godine osnovana uz podršku USAID-a.

USAID je takođe pomogao okupljanje 12 obućarskih firmi sa juga i jugozapada Srbije u esnafsko udruženje, tzv. klaster. Radeći zajedno, ovi nekadašnji konkurenti sada primaju veće, objedinjene narudžbine, čak i od dizajnera svetskog glasa.

USAID je u saradnji sa Tehnološko-prehrambenim parkom iz Leskovca osnovao postrojenje za istraživanje i razvoj, kako bi prerađivači hrane osmišljavali nove i unapređivali postojeće proizvode.

USAID je izgradio nove rezervoare za vodu u Preševu i Tutinu koji su omogućili uredno snabdevanje pijaćom vodom za stanovništvo ovih opština.

Izborni autobus obišao je Srbiju pružajući građanima informacije o demokratskim izbornim sistemima i njihovom uticaju na svakodnevni život građana.

Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID)

Ambasada SAD

Bulevar kneza Aleksandra Karađorđevića 92

11000 Beograd, Srbija

www.usaid.gov/serbia

Facebook: USAIDSerbia

Twitter: USAIDSerbia

Instagram: USAIDSerbia